

מבוא לתקשורת המונים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ושלושה רבעים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	קטע לא מוכר	—	(14×3)	—	42 נקודות
פרק שני	—	שאלות מקיפות	—	(21×2)	—	42 נקודות
פרק שלישי	—	שאלות קצרות	—	(4×4)	—	<u>16 נקודות</u>
				סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – קטע לא מוכר (42 נקודות)

עיין בנספח.

ענה על שלוש מהשאלות 1-5 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. **א.** הבא מתוך המאמר שבנספח דוגמה להשפעה ה**תנהגותית** של תכניות ריאליטי על הצופים. נמק את תשובתך. (7 נקודות)
- ב.** הבא מתוך המאמר שבנספח דוגמה להשפעה לטווח ארוך של תכניות ריאליטי על הצופים. נמק את תשובתך. (7 נקודות)
2. **א.** ענה על שני הסעיפים א-ב שלפניך על פי התאוריה המבנית-תפקודית. איזה תפקיד המאמר שבנספח ממלא? נמק את תשובתך. (7 נקודות)
- ב.** מתוך המאמר שבנספח, ציין והדגם את התפקיד המרכזי שתכניות ריאליטי ממלאות אצל בני נוער. (7 נקודות)
3. **א.** איזה סוג של מודל תקשורת – קווי, מעגלי, סמיוטי – מתאר באופן הטוב ביותר את הטוקבקים שנכתבו בתגובה למאמר שבנספח? נמק את תשובתך. (8 נקודות)
- ב.** קרא את חילופי הדברים בין כותב טוקבק 10 – 'חבקוק', ובין כותב טוקבק 7 – 'ישראלי'. מהו סוג התקשורת בין השניים? נמק את תשובתך. (6 נקודות)
4. **א.** ניגד ויוסמן מנו שלושה סוגים של תכניות ריאליטי. לפניך שניים מהם:
— תכניות מבוססות משוב.
— תכניות מבוססות הפקה ומשתתפים.
הסבר כל אחד משני הסוגים האלה.
הבא דוגמה מן המאמר שבנספח לתכנית ריאליטי אחת מ**כל אחד** משני הסוגים. (8 נקודות)
- ב.** בחר בתכנית ריאליטי המוזכרת במאמר שבנספח. הסבר כיצד באים לידי ביטוי בתכנית שבחרת שניים משלושת מרכיבי הפורמט הנזכרים אצל ניגד ויוסמן: אשליית הבחירה הדמוקרטית, ההכתרה המהירה, הפלורליזם הממוסד. (6 נקודות)
5. **א.** על פי תאוריית החברות, הסבר מהו "סוכן חברות". ציין שני "סוכני חברות" הנזכרים במאמר שבנספח. (8 נקודות)
- ב.** מיהו "סוכן החברות" המרכזי הנזכר במאמר שבנספח? נמק את תשובתך. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

פרק שני – שאלות מקיפות (42 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 6-11 (לכל שאלה – 21 נקודות).

שים לב: שאלה 9 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי.
שאלה 10 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי-דתי.
שאלה 11 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הערבי.

6. לפניך שתי כותרות הלקוחות כל אחת מעיתון יומי אחר.

כותרת 1 – פורסמה בצבע שחור, בלי תצלום.

צב ענק, יחיד מסוגו בעולם, מת בגיל 100.

הצב הענק התגלה ב־1972, ונעשה לאחד הסמלים של איי גלפגוס שבאקוודור. מותו הביא כליה על המין שלו, וכך הגיע קצו של אחד המינים שתרמו לפיתוח תורת האבולוציה.

כותרת 2 – פורסמה בצבע אדום, בליווי תצלום גדול של הצב.

צער עמוק פקד אלפים מחובבי הצבים בעולם עקב מותו של הצב "ג'ורג' הבודד",

סמל הגלפגוס. הצב הענק, אחרון מסוגו, מת ולא השאיר אחריו צאצאים.

א. ציין והסבר לאיזה מסוגי העיתונות מתאימה כל אחת מהכותרות. בהסבר התייחס

לשני מאפיינים של כל סוג עיתונות. (10 נקודות)

ב. ציין והדגם, על פי גלטונג ורוג'ה, שני קריטריונים חדשניים שבאים לידי ביטוי

בכותרות 1, 2. (11 נקודות)

7. לפניך ידיעה.

כבכל שנה, התכנסו חברי הקואליציה לערב גיבוש בבית ראש הממשלה. ואולם השנה, שלא כבשנים קודמות, הודיע מבקר המדינה כי יש לצמצם את העלות של הערב המתוכנן, ולכן הסתפקו חברי הכנסת בכיבוד קל. (מעובד על פי: גלובס 20.9.12)

א. האם בידיעה זו יש "עניין לציבור" או שיש בה "עניין ציבורי"? נמק את תשובתך.

(12 נקודות)

ב. הבא נימוק אחד לטענה שידיעה זו היא "ידיעה רכה", ונימוק אחד לטענה שידיעה זו היא

"ידיעה קשה". (9 נקודות)

8. ק. מחיפה הוא נער עסוק מאוד בן ארבע־עשרה. נוסף על הלימודים והבילוי עם חברים הוא מפעיל ברשת האינטרנט: בלוג שעניינו גאדג'טים, בלוג אישי, ערוץ משלו ביוטיוב, דף טוויטר ודף פייסבוק, שכולם מתעדכנים בכל יום. נוסף לכך הוא מגיש פינה קטנה שארגן לעצמו בתכנית בוקר בטלוויזיה המסחרית. הקול של ק. עדיין ילדותי. "אני רוצה להיות מותג־על" הוא אומר.
ק. פנה לחברה המייצרת בגדים, והציע לה להעניק לו בגדים בתמורה לפרסום מוצריה בערוץ היוטיוב שלו ובדף הפייסבוק שלו.

(מעובד על פי 'הילדים של צוקרברג', כלכליסט, 23.12.10)

א. בתאוריית "אובדן הילדות" של פוסטמן מננות שלוש תקופות היסטוריות: ימי הביניים, עידן הדפוס, תקופת הטלוויזיה.

תאר את מעמדה של הילדות בכל אחת מהתקופות האלה. (12 נקודות)

ב. האם התנהגותו של הנער ק. תומכת בתאוריית "אובדן הילדות" של פוסטמן?
נמק את תשובתך. (9 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

שאלה 9 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי.

9. בסרטון פרסומת לחברת הימורים נראה בחור 'חנן', חסר אונים וחסר מזל. חברתו היפהפייה עוזבת אותו בשל היותו חסר כסף. אז באים "שדונים" קטנים, הסמל המסחרי של חברת הימורים, ונותנים לו הרבה כסף. בן-רגע, בזכות הכסף, יש לו חברה חדשה: דוגמנית ושחקנית מפורסמת, המשתזפת בבגדים על יאכטה, ואחר כך יושבת לצדו מאושרת, ברכב מפואר בעל גג פתוח. הבחורה מקרינה עושר ואושר, בעוד החברה לשעבר נראית המומה ומקנאה.

א. ציין והדגם שתי דרכי שכנוע בפרסומת המתוארת. (11 נקודות)

ב. על פי המאמר של דפנה למיש "נשים יפות – סטראוטיפים מכוערים", ציין שני מאפיינים של הסטראוטיפ הנשי, והדגם אותם באמצעות הפרסומת המתוארת. (10 נקודות)

שאלה 10 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי-דתי.

10. בפסק הדין של בג"ץ "מצפה כרמים" באה לידי ביטוי התנגשות בין שני ערכים מרכזיים בדמוקרטיה.

א. ציין והסבר כל אחד מהערכים האלה. (12 נקודות)

ב. מה היה פסק הדין (דעת הרוב של השופטים) בבג"ץ "מצפה כרמים"?

הבא נימוק אחד של השופטים לפסק דין זה.

(9 נקודות)

שאלה 11 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הערבי.

11. בפורום המדיה הערבית שהתכנס בדובאי בעת האחרונה, אמר נח'לה אל חאג', עורך החדשות

הראשי בערוץ "אל ערבייה", כי הוא אינו מאמין שערוצי הלוויין החדשניים מניעים את המהפכות של "האביב הערבי". לטענתו, ערוצי הלוויין הערביים פעלו רק בהעברת המאורעות לציבור. אפשר להסכים לדבריו, או לחלוק עליהם, אולם אי-אפשר להתעלם מתפקיד התקשורת הערבית הלוויינית בגיוס הציבור למאבק בשלטון.

א. ציין שתי מטפורות של התקשורת הבאות לידי ביטוי בפתיח. נמק את תשובתך.

(10 נקודות)

ב. על פי האסכולה של "קביעת סדר יום", הסבר את חלקם של אמצעי התקשורת הערביים

בהיווצרות "האביב הערבי". (11 נקודות)

פרק שלישי: שאלות קצרות (16 נקודות)

ענה על שאלה 12.

12. ענה על ארבעה מהסעיפים א-ז (לכל סעיף – 4 נקודות).

- א. חברת תקשורת סלולרית הכריזה על מבצע ללקוחותיה: ספרים במהדורה דיגיטלית יינתנו להורדה מרשת האינטרנט לטלפון החכם.
- ציין והסבר, על פי המודל ההיסטורי של דן כספי, באיזה שלב נמצא מדיום הספר, כפי שעולה מהמבצע של חברת התקשורת הסלולרית.
- ב. בעקבות קשיים כלכליים של עיתון יומי הוא עלול להיסגר. הובע חשש שסגירתו תביא לפגיעה בחופש הביטוי.
- האם סגירת העיתון תביא לפגיעה בחופש הביטוי? הסבר את תשובתך.
- ג. תלמידי מגמת תקשורת בבית ספר תיכון התבקשו להכין כתבה בנושא הפליטים מסודן הגרים בקרבת בית הספר.
- הבא דוגמה אחת למקור מידע רשמי ודוגמה אחת למקור מידע לא רשמי שהתלמידים יכולים להיעזר בהם בהכנת הכתבה.
- ד. על פי ליימן ווילציג, הבא שני גורמים להיחלשותה של העיתונות המודפסת.
- ה. לפניך שני אירועים תקשורתיים.
- אירוע א: בשל מזג האוויר הסוער לא התאפשרה קליטת שיחות בטלפונים הסלולריים באזור צפת, במשך דקות אחדות.
- אירוע ב: דיון סוער על מחירי החלב, בתכנית טלוויזיה.
- באיזה משני האירועים, א או ב, יש "רעש תקשורתי"? נמק את תשובתך.
- ו. תאר תמורה אחת שהביאה ליצירה של חברת המונים.

ז. לפניך תצלום שבו נראה הטניסאי נועם גרשוני, לאחר זכייתו באליפות הטניס באולימפיאדה הפְּרָלימפית (אולימפיאדת הנכים). התבונן בתצלום וענה על השאלה שאחריו.

מדוע פורסם התצלום?

בתשובתך ציין שני קני מידה לבחינת הערכיות החדשותית של תצלום, על פי מן ולימור.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח — קטע לא מוכר

74% מבני-הנוער: הֶרְאֵלִיטִי משפיע על התנהגותו

מסקר שהגיע ל'גלובס' עולה כי רוב בני הנוער חושבים ש'האח הגדול' עלולה לעודד התנהגות שלילית, ואף על פי כן רובם רוצים לצפות בתכנית.

(מעובד על פי: ברק, ר', גלובס 6/3/2012)

74% מבני הנוער מעריכים כי תכניות הֶרְאֵלִיטִי משפיעות על התנהגותם. כך עולה מסקר שנועד לבחון את ההשפעה של תכניות הֶרְאֵלִיטִי על בני הנוער ואת עמדותיהם לגביהן.

כ־67% מבני הנוער שגילם מ־12 עד 17 חושבים כי התכנית 'האח הגדול', יותר מכל תכניות הֶרְאֵלִיטִי, עלולה לעודד התנהגות שלילית. במקום הבא, בפער גדול, 'היפה והחנון'. במקומות השלישי והרביעי היו 'הדור הבא' ו'הישרדות', ו'המרוץ למיליון' — במקום החמישי. עוד עולה מהסקר כי התכניות הנתפסות על ידי בני הנוער כמעודדות התנהגות שלילית במידה הפחותה ביותר הן 'כוכב נולד', 'מאסטר שף' ו-'The Voice'.

הסקר מלמד כי כשני שלישים מבני הנוער דירגו את 'תחרויות' כערך הבולט ביותר שבא לידי ביטוי בתכניות רֶאֲלִיטִי. כמחצית מבני הנוער דירגו 'תכניות' כאחד הערכים המרכזיים המועברים בתכניות מסוג זה, ו־40% חושבים ש'שנאה לאחר' היא אחד הערכים הבולטים שמועברים בהן. יש עדויות שמאז עלייתן של 'כוכב נולד' ותכניות רֶאֲלִיטִי אחרות שבמרכזן תחרויות כישרונות, עלה מספר הנרשמים לבתי ספר לשירה ולמחול, במיוחד בקרב בני נוער.

"מנתוני הסקר אפשר ללמוד שכמעט מחצית מבני הנוער חושבים שהחיים, כפי שהם נראים בבית 'האח הגדול', משקפים את המציאות במידה כזו או אחרת", אומר יובל ליפקין, מנכ"ל 'המרכז הישראלי להעצמת האזרח'. בסקר נבחנו גם הסיבות שמניעות את בני הנוער לצפות בתכניות רֶאֲלִיטִי. כמחצית מבני הנוער השיבו כי הם צופים בתכניות מכיוון ש"סתם מעניין לצפות", ושיעור דומה ענו כי הם מתעניינים בתכנית בגלל רכיב התחרות בין המשתתפים. כרבע מהנסקרים אמרו כי הם צופים בתכניות בגלל עניינם בתכנים שנחשפים בהן. לא פחות מ־18.6% מבני הנוער אמרו כי מה שמעניין אותם בתכניות הוא היחסים בין גברים לנשים. כ־20% מבני הנוער דיווחו שהם אוהבים לצפות בתכנית כי הם נהנים לראות "אנשים רגילים שמתפרסמים". לשאלה האם יש למנוע את השידור של תכניות רֶאֲלִיטִי השיבה אחת המשתתפות כי היא אינה חושבת שיש מקום למנוע את שידור התכניות. "אני חושבת שבחברה דמוקרטית לא צריך לאסור על שידור תכניות רֶאֲלִיטִי, אבל חייבים לחנך אנשים וליידע אותם על אודות נזקים שעלולים להיווצר מצפייה בטלוויזיה", היא אמרה. לדבריה, "יש בעיה גדולה מאוד, בחינוך לערכים ובהתמודדות עם התופעה הזאת. חייבים להתחיל במשהו בסיסי מאוד. צריך להתחיל בחינוך על ידי משרד החינוך, אבל גם על ידי ההורים שלנו. הם צריכים להבין שאנחנו מושפעים כל הזמן מהסביבה".

תגובות למאמר (טוקבקים)

7 ישראלי:

באמת לא מפתיע, בגלל התתרמה של האנשים השנה. ממש בושה.

10 חבקוק על תגובה 7:

התתרמה היא לאו דווקא של המשתתפים, אלא דווקא של הצופים.